

Poslední kněžna z rodu těšínských Piastovců a třicetiletá válka

Poslední těšínskou kněžnou z rodu Piastovců byla Alžběta Lukrécie (1599-1653), dcera Adama Václava a Alžběty Kurlandské. Během její vlády bylo Těšínsko několikrát drancováno vojsky v průběhu třicetileté války (1618-1648).

Ještě za vlády děda Alžběty Lukrécie, Václava III. Adama (1524–1579), se v Těšínském knížectví rozšířilo luterství. Sám kníže se k němu přiklání a roku 1568 vydává pro evangelickou církev v Těšínském knížectví Řád církevní.

Jeho syn Adam Václav (1574-1617) v roce 1610 naopak přechází společně se svými dětmi, a tedy i s malou holčičkou Alžbětou Lukrécie, z luterské víry na víru katolickou. Většina obyvatel knížectví, včetně šlechty, však zůstává protestantská.

1. Jaké mohly být důvody Těšínských knížat k těmto krokům? Pokus se vypátrat a uvést alespoň některé z nich (osobní heslo na rubu tolaru z roku 1609, který nechal kníže Adam Václav razit, zní „*moudrá nedůvěra*”).

Po smrti knížete Adama Václava jsou naděje poddaných vkládány do jeho syna Frdricha Viléma (1601-1625). To už má Těšínsko za sebou první válečné útrapy. V roce 1620 je zničený Skoczów a Strumień oddíly Lisovčků. V následujícím roce pak knížectví trpí zde usazenými neapolskými vojsky pod velením plukovníka Karla Spinelliho. No a do třetice v roce 1622 se knížectví stává bojištěm mezi protestantskými vojsky markraběte Jana Jiřího Hohenzollerna a katolickými Karla Hannibala von Dohna. Obě armády krutě pronásledují místní „jinověrce”. Při vlně morové nákazy v roce 1623 zemřelo 1 500 obyvatel města. Všechny tyto katastrofální události napomohly ke zhroucení kvetoucího knížectví.

2. Lisovčáci, zvaní také jako „polští kozáci”, ovlivnili výrazně také průběh bitvy na Bílé hoře. Jakou používali výzbroj a čím byli nechvalně známí?

Poslední kněžna z rodu těšínských Piastovců a třicetiletá válka

3. Kníže Fridrich Vilém z kraje třicetileté války ještě není plnoletý a až do roku 1624 pobývá v Mnichově. Kdo v této době spravuje knížectví?

Vláda mladého knížete nepřináší knížectví žádnou úlevu. Ještě na počátku roku 1625 vyjíždí z nařízení císaře do Nizozemí, kde se má stát velitelem vojenského okruhu. Během cesty nenadále onemocní a 19. srpna 1625 umírá v Kolíně nad Rýnem. Ze vztahu s neznámou těšínskou měšťankou má nemanželskou dceru Magdalénu (1625-po 1661). Těšínská knížata z rodu Piastovců vymírají po meči.

4. Zjisti, jaký byl další osud nemanželské dcery knížete. Jakou roli v jejím životě sehrála kněžna Alžběta Lukrécie?

Kníže Fridrich Vilém, rytina z roku 1625.

Poslední kněžna z rodu těšínských Piastovců a třicetiletá válka

Vládu v knížectví se snažili získat Habsburkové, nicméně odpor kněžny Alžběty Lukrécie vedl k tomu, že císař souhlasil s její doživotní vládou, avšak bez práva disponování knížectvím po její smrti.

V roce 1626 oddíl vojska hraběte Mansfelda obléhá město Těšín s hradem. Velitel Mansfeldova vojska v Těšíně žádal od kněžny kontribuci 30 tisíc tolarů. Protestantům jsou navráceny kostely.

5. Kdo byl hrabě Mansfeld a jakou roli na počátku 30. leté války sehrál?

Mansfeldova vojska opouštějí knížectví v roce 1627 a místo nich přicházejí císařští, kteří se nechovají o moc lépe. Byla to vojska Albrechta z Valdštejna, která trestala místní za spolupráci s vojsky hraběte Mansfelda.

V roce 1629 vydává kněžna Alžběta Lukrécie náboženský řád, který zakazuje, aby v komunálních úřadech zasedali nekatolíci a současně je zakazoval přijímat do cechů. Z města odešlo v té době mnoho lidí, mezi nimi také Jiří Třanovský, který jako „Slovanský Luther“ později proslavil své rodné město po celé střední Evropě.

6. Proč je Jiří Třanovský nazýván „Slovanským Lutherem“?

V roce 1632 byl Těšín obsazen a zničen oddílem polského vojska pod velením plukovníka Jarockého. To nejhorší však mělo teprve přijít.